

BE-973

Seat No. _____

M. Com. (Part - II) Examination

March/April - 2014

**Accounting for Managerial Decision
Costing : Paper - III**

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

- સૂચના : (૧) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.
(૩) જરૂરી ગણતરી તમારા જવાબના ભાગરૂપે દર્શાવો.

૧ (અ) પરિવર્તનશીલ બજેટનો ખ્યાલ સમજાવો. ૫

અથવા

- (અ) અંદાજપત્ર દ્વારા અંકુશના ઉદ્દેશો જણાવો.
(બ) શ્રીનાથજી કંપનીનો ૨૦૦૦૦ એકમના ઉત્પાદન અંગેનો ૨૦
અંદાજિત ખર્ચ નીચે પ્રમાણે છે :

વિગત	એકમદીઠ (રૂ.)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	૧૨૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૬૦
અન્ય ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ	૫૦
<u>કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ</u>	
સ્થિર	૩૦
ચલિત	૧૦
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ (સ્થિર)	૨૦
વેચાણ વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચ (૫૦ ટકા સ્થિર)	૧૦
કુલ પડતર	૩૦૦

ઉપરની માહિતી પરથી ૫૦૦૦ એકમ અને ૭૫૦૦ એકમોના ઉત્પાદન માટે એકમદીઠ અને કુલ પડતર તેમજ નફો દર્શાવતું પરિવર્તનશીલ બજેટ તૈયાર કરો. પડતર ઉપર નફાનો દર ૨૦ છે.

અથવા

BE-973]

1

[Contd...

(બ) નીચે આપેલ માહિતી પરથી ૧-૩-૨૦૧૩ થી ૩૧-૫-૨૦૧૩ સુધીના સમય માટે એમ.ડી. લિ. કંપનીનું રોકડ અંદાજપત્ર તૈયાર કરો.

માસ	કુલ ખરીદી રૂ.	કુલ વેચાણ રૂ.	પરોક્ષ ખર્ચા રૂ.
જાન્યુઆરી	૩,૦૦,૦૦૦	૪,૦૦,૦૦૦	૨૦,૦૦૦
ફેબ્રુઆરી	૪,૦૦,૦૦૦	૬,૦૦,૦૦૦	૩૦,૦૦૦
માર્ચ	૫,૦૦,૦૦૦	૮,૦૦,૦૦૦	૧૦,૦૦૦
એપ્રિલ	૪,૫૦,૦૦૦	૭,૦૦,૦૦૦	૨૫,૦૦૦
મે	૨,૫૦,૦૦૦	૩,૦૦,૦૦૦	૧૦,૦૦૦

વધારાની વિગતો નીચે પ્રમાણે છે :

- (૧) તા. ૧-૩-૨૦૧૩ના રોજ બેંક સિલક રૂ. ૭૦,૦૦૦ હતી.
- (૨) કુલ વેચાણ અને કુલ ખરીદી પૈકી રોકડ અને ઉધારનું પ્રમાણ ૧:૪ છે.
- (૩) ઉધાર વેચાણ પૈકી ૬૦ ટકા વેચાણ થયા પછીના મહિનામાં અને બાકીના ૪૦ ટકા ત્યાર પછીના મહિને વસૂલ થાય છે.
- (૪) સમયગાળો :
 - (૧) ઉધાર ખરીદી ૧ માસ.
 - (૨) પરોક્ષ ખર્ચા ૧/૪ માસ.

- ૨ (અ) વિચલનોની અગત્ય પર નોંધ લખો. ૧૩
- (બ) વિચલનોની અંકુશિતતા એટલે શું ? તે સંચાલકોને કઈ રીતે ઉપયોગી છે ? સમજાવો. ૧૨

અથવા

૨ વિજય લિ. એક પ્રમાણિત વસ્તુ તૈયાર કરતી પડતર સમયગાળાના ૨૫ હિસાબો સંબંધી માહિતી નીચે મુજબ છે :

	રૂ.
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	૧૮,૫૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૨૧,૮૦૦
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા	૨૭,૧૦૦
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા	૧૬,૩૦૦
નફો	૭,૩૦૦
વેચાણ	૯૧,૦૦૦

૨,૦૦૦ એકમોનું મૂળ બજેટ હતું, પરંતુ મુદત દરમિયાન ૧,૮૦૦ એકમોનું ઉત્પાદન અને વેચાણ થયું હતું. પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ મજૂરી કલાકદીઠ રૂ. ૪ છે અને ચલિત પરોક્ષ ખર્ચનો વસૂલાતનો પ્રમાણદર કલાકદીઠ રૂ. ૫ છે.

આ મુદત દરમિયાન પડતરના વિચલનો નીચે મુજબ છે :

વિગત	અનુકૂળ	પ્રતિકૂળ
	રૂ.	રૂ.
માલસામાન કિંમત	-	૨૦૦
માલસામાન વપરાશ	-	૩૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરીદર	૨૦૦	-
મજૂર કાર્યક્ષમતા	-	૪૦૦
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા	૫૦૦	-
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચની કાર્યક્ષમતા	-	૬૦૦
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ	-	૩૦૦
વેચાણ કિંમત	૧,૦૦૦	-

ઉપરોક્ત માહિતીના આધારે મૂળ પડતર અંદાજપત્ર તેમજ મેળવણી પત્રક તૈયાર કરો.

- ૩ (અ) રોકડ પ્રવાહનું સમતૂટ બિંદુ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. ૧૩
 (બ) 'જથ્થા અને વેચાણ કિંમતમાં થતા ફેરફારની સમતૂટ બિંદુ પર થતી અસરો' સમજાવો. ૧૨

અથવા

- ૩ સમતૂટ બિંદુ એટલે શું ? નીચે આપેલ માહિતીના આધારે ગણતરી ૨૫ કરો.
- (૧) નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર.
 (૨) સ્થિર ખર્ચા.
 (૩) બંને સમયનો સલામતી ગાળો.
 (૪) બંને સમયના ચલિત ખર્ચા.
 (૫) રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ના નફા માટે જરૂરી વેચાણ.

વિગતો	પહેલો સમય રૂ.	બીજો સમય રૂ.
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	૩,૦૦,૦૦૦	૩,૩૦,૦૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૩,૨૦,૦૦૦	૩,૨૫,૦૦૦
શિરોપરી ખર્ચા	૩,૮૦,૦૦૦	૪,૪૫,૦૦૦
નફો	૨,૦૦,૦૦૦	૨,૫૦,૦૦૦

- ૪ (અ) ગમે તે એકનો જવાબ આપો. ૧૦
- (૧) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનો અર્થ અને મહત્ત્વ.
 (૨) જિટ ખરીદી અને પ્રણાલિકાગત ખરીદી સમજાવો.
- (બ) વિસ્તૃત ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક) ૧૫
- (૧) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિના ફાયદા.
 (૨) જવાબદારીલક્ષી પદ્ધતિના, જવાબદારી કેન્દ્રોના પ્રકાર.

અથવા

- (બ) એક જ સરખા સાધનો અને પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ કરીને દિનેશ લિમિટેડ 'અ' અને 'બ' નામની બે વસ્તુઓ બનાવે છે. વધુ માહિતી નીચે મુજબ છે.

વિગત	વસ્તુ અ રૂ.	વસ્તુ બ રૂ.
ઉત્પાદનના એકમો	૧૫,૦૦૦	૨૧,૦૦૦
એકમદીઠ પ્રત્યક્ષ મજૂર કલાકો	૩	૬
એકમદીઠ યંત્ર કલાકો	૮	૩
આ સમય દરમિયાન ગોઠવણી સંખ્યા	૩૦	૧૨૦
આ સમય દરમિયાન ખરીદ ઓર્ડરની સંખ્યા	૪૫	૧૮૦

પરોક્ષ ખર્ચા	રૂ.
ચંત્ર પ્રવૃત્તિ સાથે સંકળાયેલ	૬,૬૦,૦૦૦
ગોઠવણી સાથે સંકળાયેલ	૬૦,૦૦૦
ખરીદ ઓર્ડર સાથે સંકળાયેલ	૧,૩૫,૦૦૦
	૮,૫૫,૦૦૦

નીચેની પડતર પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરીને બંને પેદાશોએ એકમદીઠ વસૂલ કરવાના ઉત્પાદન પરોક્ષ ખર્ચનો દર શોધો.
 પરોક્ષ ખર્ચાઓ, પ્રત્યક્ષ મજૂરીના કલાકો પર આધારિત છે.
 (૧) પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિ મુજબ વસૂલાત દર શોધો.
 (૨) પ્રવૃત્તિ આધારિત પદ્ધતિ મુજબ વસૂલાત દર શોધો.

ENGLISH VERSION

1 (a) Explain the concept of a Flexible budget. 5

OR

(a) Mention the objectives of Budgetary Control.
 (b) The information of 20000 units for the Shrinathji Com. is as under: 20

Particulars	Per Unit (Rs.)
Direct Material	120
Direct Labour	60
Other variable exp.	50
<u>Factory Overheads :</u>	
Fixed	30
Variable	10
Administrtrive Exp. (Fixed)	20
Selling and Distribution Exp. (50% fixed)	10
	300

From the above information prepare flexible budget of 5000 and 7500 unit per unit of product, total cost and profit; also calculate. Profit on cost is 20 percentage.

OR

- (b) Prepare cash budget of M.D. Ltd. for 1-3-2013 to 31.5.2013 from following information given :

Month	Total Purchase Rs.	Total Sales Rs.	Overheads Rs.
January	3,00,000	4,00,000	20,000
February	4,00,000	6,00,000	30,000
March	5,00,000	8,00,000	10,000
April	4,50,000	7,00,000	25,000
May	2,50,000	3,00,000	10,000

Additional Information as under :

- (1) Bank balance as on 1.3.2013 Rs. 70,000
- (2) The ratio of cash and debit of total sales and total purchases is 1:4.
- (3) 60% of the credit sales are collected in the month of following sales and remaining 40% in the second month following :
- (4) Lag period :
 - (1) Credit purchase 1 month
 - (2) Overhead 1/4 month

- 2 (a) Write note on importance of variance. 13
 (b) What is controllability of variance ? How it is useful to management ? 12

OR

- 2 'Vijay' Ltd making a single standard product accounts for casting period as follows: 25

Particulars	Rs.
Direct Materials	18,500
Direct Wages	21,800
Variable overheads	27,100
Fixed overheads	16,300
Profit	7,300
Sales	91,000

The original budget was in respect of 2,000 units but during this period 1,800 units were produced and sold.

Standard direct wages rate is Rs. 4 per hour and standard variable overhead rate is Rs. 5 per hour. Cost variance during the period are as follows :

Particular	Favourable	Adverse
	Rs.	Rs.
Material Price	-	200
Material usage	-	300
Direct wage rate	200	-
Labour efficiency	-	400
Variable overhead exp.	500	-
Variable overhead efficiency	-	600
Fixed overhead exp.	-	300
Sales price	1,000	-

Prepare the original cost budget and statement of reconciliation from the above information.

- 3 (a) Explain with illustration the "Break even point of cash flow". **13**
- (b) Effect of change in volume and selling price on break even point. Explain. **12**

OR

- 3 What is Break even point ? Calculate the following information given. **25**
- (1) Profit volume ratio
 - (2) Fixed Expenses
 - (3) Margin of safety for both periods
 - (4) Variable expenses for both periods.
 - (5) Required sales for 10,00,000 profit

Period	Period One	Period Two
	Rs.	Rs.
Direct material	3,00,000	3,30,000
Direct Labour	3,20,000	3,25,000
Overhead Exp.	3,80,000	4,45,000
Profit	2,00,000	2,50,000

- 4 (a) Answer any **one** : 10
- (1) Meaning and Importance of responsibility accountancy
 - (2) Explain JIT purchase and traditional purchase.
- (b) Write short note : (any **one**) 15
- (1) Advantage of Activity based costing.
 - (2) Responsibility centre of Respo Account.

OR

- (b) Dinesh Ltd. manufactures two different products 'A' and 'B' using same equipments and similar process. Additional information is given below :

Particular	Product A Rs.	Product B Rs.
Production (Units)	15,000	21,000
Direct labour hours per unit	3	6
Machine hours (per unit)	9	3
Setups in the period	30	120
Orders handled in the period	45	180
Overhead expenses :		Rs.
Relating to machine activity		6,60,000
Relating to set ups		60,000
Relating to handling of period		1,35,000
		8,55,000

Overheads are based on direct labour hours. Calculate the production overheads to be absorbed by one unit of each of the products using the following costing methods :

- (1) Traditional costing method
- (2) Activity based costing method